

Vlaams
Parlement

stuk **902** (2010-2011) – Nr. 3
ingediend op 16 mei 2011 (2010-2011)

Voorstel van resolutie

van de dames Patricia De Waele, Vera Van der Borgh
en Mieke Vogels, de heer Peter Gysbrechts
en de dames Elisabeth Meuleman en Ulla Werbrouck

betreffende nieuwe concepten
van wonen voor personen met een handicap

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door de heer Bart Caron en mevrouw Marijke Dillen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de heer John Crombez, mevrouw Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de dames Gerda Van Steenberge, Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Mia De Vits, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

902 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Amendement

INHOUD

I. Uiteenzetting door de heer Koen De Graef, initiatiefnemer Huize De Graef	4
II. Vragen van de leden	5
III. Uiteenzetting door de heer Patrick Vandelanotte, coördinator Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap (GRIP) vzw	8
1. Inleiding	8
2. GRIP.....	9
3. Uitgangspunten.....	9
4. Knelpunten	10
5. Perspectieven	11
6. Suggesties bij de tekst van het voorstel van resolutie	11
7. Besluit	12
IV. Vragen van de leden	12
V. Uiteenzetting door de heer Hans van Putten, Thomashuizen.....	16
1. De oorsprong: alles begon met Thomas.....	16
2. De kern van het idee	16
3. Het succes in Nederland: in zeven jaar 100 Thomashuizen	16
4. De vraag van ouders uit België: al drie jaar constant	17
5. Durft u het aan om 24 ouders gelukkig te maken?.....	17
6. Financiële prognose voor een Thomashuis in Vlaanderen	17
VI. Vragen van de leden	17
Gebruikte afkortingen	20

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeloid hield op woensdag 27 april 2011 een hoorzitting over het voorstel van resolutie betreffende nieuwe concepten van wonen voor personen met een handicap. Gehoord werden de heer Koen De Graef, initiatiefnemer Huize De Graef, de heer Patrick Vandelanotte, coördinator Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap vzw (GRIP), en de heer Hans van Putten, Thomashuizen.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER KOEN DE GRAEF, INITIATIEFNEMER HUIZE DE GRAEF

De heer *Koen De Graef* beschrijft hoe hij samen met zijn vrouw al 24 jaar de grootste zorg besteedt aan de opvoeding van hun zoon die een beperking heeft. Hij geeft een overzicht van een aantal brieven, onder meer aan politici, met de vraag om werk te maken van het persoonlijkeassistentiebudget. Met Huize De Graef proberen ze opnieuw, samen met anderen, een voortrekkersrol te spelen. Ze willen namelijk een nieuwe woonvorm realiseren, die in het buitenland zijn nut al bewezen heeft.

Huize De Graef, dat op vrijdag 28 januari 2011 werd bezocht door een aantal commissieleden, wordt een mooie woning aan de rand van een natuurpark. Deze woning wordt opgetrokken voor hun zoon en voor zeven anderen. Net zoals in de buitenlandse voorbeelden werd er geopteerd voor een gewone woning. Ook personen met een handicap hebben het recht om in een mooi huis te wonen en niet in een betonnen structuur.

Huize De Graef heeft acht kamers. De kwaliteit van de woning ligt ver boven de oppervlaktenormen van het VAPH. De bewoners zullen een mooie kamer hebben. Er is een lift in het gebouw. Op dit ogenblik is dat niet nodig, want alle bewoners kunnen lopen, maar als sommige mensen in de toekomst in een rolstoel zouden terechtkomen, dan kunnen ze blijven wonen. De nadruk zal er liggen op het kleinschalige en het huiselijke, de warmte van een gezin.

Er zal een mooie tuin zijn met dieren. De bewoners zullen medeverantwoordelijk zijn voor de dieren en voor de tuin. Ook binnen in huis zullen ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor een aantal zaken. Dat is voor hen heel belangrijk. Ze moeten elkaar helpen.

De maaltijden in Huize De Graef zullen lekker zijn: 's morgens een goed ontbijt, 's middags een lekkere maaltijd, 's avonds een goede warme maaltijd met verse groenten. Samen met zijn vrouw runt hij een cateringbedrijf. Zo kregen ze een aanvraag van een tehuis om dagschotels te leveren. Het budget bedroeg drie euro. Voor die prijs kan men echter geen behoorlijke maaltijd leveren.

Er moet ook een dagbesteding zijn die voldoet aan de wensen en aan de dromen van de bewoners. Zijn zoon is mentaal en motorisch mindervalide. Net zoals een topsporter moet hij alle dagen vechten om een kleine vooruitgang te boeken. Nu heeft hij het theoretisch rijexamen afgelegd, gaat hij werken op een zorgboerderij en in een manège, is hij nationaal kampioen geworden in dressuurrijden en is hij zijn eigen auto aan het restaureren. Elke dag krijgt hij logopedie, kinesitherapie of ergotherapie, want hij heeft dat nodig. Gedurende 24 jaar hebben zijn ouders tijd in hem gestoken, en veel geloof. Hij waardeert dat. Zijn dagprogramma is opgemaakt naar zijn wensen en naar zijn kunnen. De grens van zijn kunnen wordt permanent verlegd.

Huize De Graef is een vennootschap. Specialisten in vennootschapsrecht hebben de vennootschapsvorm uitgezocht die het beste past bij het initiatief. Ook de bankgaranties zijn in orde. Als ouders zullen ze hun eigen huis verkopen om het project te helpen financieren. Ze hebben dat ervoor over omdat ze die noodzakelijke verandering willen realiseren. Te veel mensen wachten op een opvangplaats. Sommige ouders van een kind met een handicap hebben hem veel geld beloofd om hun kind te laten opnemen in Huize De Graef. Op

dit ogenblik zou hij reeds vier of vijf huizen kunnen openen, zoveel aanvragen zijn er. Hij krijgt ook spontane sollicitaties binnen van mensen uit de sociale sector.

De initiatiefnemers van dit project zoeken steun bij de politici. Het PAB is gerealiseerd, het PGB zit in een experimentele fase en ook het persoonsvolgend budget zal gerealiseerd worden. Hun zoon is nooit naar een voorziening gegaan. Daarvoor is geen overheidsgeld nodig geweest. Zijn zoon heeft wel al tien jaar een PAB. Mensen die niet naar een voorziening gaan, moeten de kans krijgen om zich te ontplooien in de maatschappij. Nu is er echter een nieuwe inschaling nodig omdat zijn motorische mogelijkheden door een zware operatie verminderd zijn. Deze aanvraag bij het VAPH neemt opnieuw veel tijd in beslag.

Hij stelt vast dat in het voorstel van resolutie alleen wordt gesproken over de Thomashuizen. Hij vraagt dat Huize De Graef en andere soortgelijke initiatieven ook zouden worden opgenomen in het voorstel van resolutie. De mensen die aan het project willen participeren zouden zo vlug mogelijk een PAB moeten krijgen. Dat zal trouwens minder duur uitvallen dan een verblijf in een voorziening. Hij begrijpt wel dat de overheid terughoudend is, want ook malafide mensen kunnen actief zijn op deze markt.

Of de politici nu hun steun verlenen of niet, het project zal toch doorgaan. Het huis wordt sowieso gerealiseerd. Voor de betrokkenen gaat het om hun eigen kinderen. Overigens is de situatie al veel verbeterd in vergelijking met vroeger. De zorg voor hun zoon – onder meer de noodzakelijke logopedie die niet vergoed werd – heeft veel geld gekost. Hij hoopt dat iedereen beseft dat mensen met een handicap ook recht hebben op een waardig bestaan en op vooruitgang.

II. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Helga Stevens* dankt de heer De Graef voor zijn uiteenzetting. Ze betreurt dat ze niet aanwezig kon zijn bij het werkbezoek.

Ze wil weten hoe de bouw van Huize De Graef zal worden gefinancierd. Blijkbaar werd er geen VIPA-steun aangevraagd. De opsplitsing tussen de huisvestingskosten en de bijkomende kosten voor de zorg is volgens haar heel transparant. Een dergelijke transparantie zou men ook binnen het VAPH moeten nastreven. In het kader van de zorgvernieuwing zal dit volgens haar gerealiseerd worden. Het is goed dat de heer De Graef een steentje bijdraagt aan deze vernieuwing.

Mevrouw *Patricia De Waele* vindt dat deze tussenkomst goed verwoordt wat er wordt gevraagd in dit voorstel van resolutie. De indieners vinden het belangrijk dat mensen met een handicap zelf kunnen kiezen hoe ze wonen en leven.

Huize De Graef wordt vermeld in het overwegende gedeelte van het voorstel van resolutie. Het initiatief van de heer De Graef wordt niet over het hoofd gezien. Het voorstel van resolutie moet echter zo breed mogelijk gedragen worden en mag zich niet beperken tot het opsommen van de bestaande initiatieven. Alle kleinschalige private initiatieven die aan mensen met een handicap een vrije woonkeuze kunnen bieden moeten vervat zijn in het voorstel van resolutie en in de verdere initiatieven die de Vlaamse Regering kan nemen.

De spreekster heeft begrepen dat het gezin De Graef de eigen woning verkocht heeft om Huize De Graef te kunnen financieren. Dat is nobel. Toch vindt ze het erg dat mensen hun eigen appeltje voor de dorst moeten opgeven om de juiste woonvorm voor hun gehandicapt kind te kunnen realiseren. Deze commissie moet nagaan welke financiering mogelijk kan worden voor dergelijke woonvormen. De heer De Graef legt de nadruk op de PAB's en de PGB's. Met deze budgetten kunnen de betrokkenen de eigen keuze realiseren. Zo kan de financiering rond gemaakt worden. Ze wil weten hoe de financiering van Huize De Graef precies in elkaar zit. Ze vraagt zich af of een uitbreiding van de PGB's en de PAB's daarvoor voldoende is.

De heer *Bart Caron* stelt dat de belangstelling van zijn fractie voor vernieuwende zorginitiatieven bekend is. De overheid moet dezelfde flexibiliteit aan de dag kunnen leggen als de mensen die zorg vragen en hun ouders. De gedrevenheid van de heer De Graef heeft hem getroffen. Huize De Graef is een van de proeftuinen voor zorgvernieuwing. In die zin zal dit gezin misschien ook proefgeld betalen. Tienduizenden Vlamingen kampen met dezelfde problemen. Het Vlaams Parlement moet zoeken naar antwoorden die een oplossing bieden voor vele mensen.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* spreekt haar waardering uit voor de heer De Graef en zijn vrouw, die een dergelijk project hebben kunnen uitwerken, hoewel ze de handen al vol hebben met de zorg voor hun zaak. Ze hoopt dat dit voorstel van resolutie zal leiden tot vernieuwing in het Vlaamse welzijnsbeleid. Mensen met een handicap moeten de kansen krijgen die ze verdienen.

Mevrouw *Marijke Dillen* verontschuldigt zich omdat ze niet aanwezig kon zijn bij het werkbezoek. Ze wil wat meer toelichting over de financiering van het totale project. De heer De Graef heeft gesproken over de verkoop van de eigen woning. Hij rekent ook op de PAB's. Er is ook steun van de Koning Boudewijnstichting en schenkingen zijn welkom. Ze vraagt zich af hoe het eigendomsrecht van dit initiatief in elkaar zit. Als de heer De Graef niet op deze vraag wenst te antwoorden, dan hoeft dat ook niet.

Ze wil weten of hij veel administratieve problemen verwacht voor de mensen die in Huize De Graef een kamer zouden krijgen. Blijkbaar zullen acht personen met een handicap een onderkomen vinden in dat huis. Wat is de leeftijd van de toekomstige bewoners? Heeft de heer De Graef concrete plannen voor bijkomende initiatieven?

Haar fractie is al lang vragende partij voor alternatieve woonvormen voor personen met een handicap, en dit niet alleen door het plaatsgebrek in de instellingen. Kleinschalige initiatieven bieden meer kansen voor het creëren van een familiale sfeer. Dat heeft ze kunnen vaststellen bij een bezoek aan de Thomashuizen. Ook in Schilde is er een vergelijkbaar project dat volledig gefinancierd wordt door de ouders zelf. Met deze opmerking wil ze uiteraard geen afbreuk doen aan het grote werk dat wordt verricht in de instellingen.

De Thomashuizen zijn opgenomen in het beschikkend gedeelte van het voorstel van resolutie en Huize De Graef niet. De heer De Graef vroeg dat ook zijn initiatief zou vermeld worden. De spreekster heeft begrip voor die vraag en wil weten of er samenwerking bestaat tussen de heer De Graef en de Thomashuizen. Hoe vergelijkt hij zijn project met de Thomashuizen?

De heer *John Crombez* stelt dat er al lange tijd gewerkt wordt aan kleinschalige projecten. Hij denkt onder meer aan de Arkgemeenschappen. In het Vlaams Parlement bestaat er hiervoor een groot draagvlak. Het is een natuurlijke reactie van ouders om ervoor te zorgen dat hun kinderen goed kunnen leven en wonen.

Nu worden deze initiatieven afgezet tegenover de bestaande instellingen. Hoe groot het draagvlak voor individuele kleinschalige projecten ook is, toch is het niet nuttig om de instellingen af te schilderen als een plaats waar het welzijn van de bewoners klein is. In de instellingen wordt geprobeerd om een huiselijke sfeer te creëren. In sommige oudere instellingen is dat echter niet gemakkelijk. Men moet de discussie echter in zijn totaliteit voeren. De onzekerheid van de ouders heeft te maken met het plaatsgebrek. Op het moment dat ze meerderjarig worden, moeten mensen met een beperking de instelling voor minderjarigen verlaten. Als de ouders tegen die tijd geen plaats gevonden hebben voor hun kind, moeten ze overwegen om hun werk op te zeggen.

Als de ouders van een kind met een beperking zelf op zoek gaan naar een woonvorm, dan is dat goed voor de heer John Crombez. De overheid moet een kader creëren om de

opdracht van deze mensen te faciliteren, maar ze hoeft hen niet te motiveren om zorghuizen te bouwen. Dan zou de overheid ouders van een kind zonder beperking ook kunnen motiveren om scholen te bouwen. Het kader moet budgettair haalbaar zijn en moet kunnen worden afgezet tegen de kosten van een voorziening.

De heer De Graef zegt dat hij geen geld vraagt. De heer John Crombez is het daarmee niet eens. Ook de PAB's en de PGB's waar de heer De Graef om vraagt worden betaald met overheidsgeld. Hij vindt trouwens dat deze ouders geld moeten vragen.

Als er momenteel zo veel gesproken wordt over kleinschalige zorg, dan is dat te danken aan kleinschalige projecten zoals de Thomashuizen en de Arkgemeenschappen. Deze laatste zijn opgericht door mensen die zelf geen kind hadden met een verstandelijke beperking. Men vertrok van de vaststelling dat de meeste voorzieningen gebouwd zijn aan de rand van de gemeente, in de nabijheid van een bos en vaak omringd door een muur. Kleinschalige initiatieven worden meestal geïntegreerd in het maatschappelijk leven.

Mevrouw *Vera Jans* sluit zich aan bij de opmerkingen van de vorige sprekers. In het voorstel van resolutie en in sommige betogen wordt gesuggereerd dat het realiseren van dergelijke kleinschalige initiatieven wordt tegengewerkt door de bestaande regelgeving. Zij wil weten over welke regelgeving het precies gaat.

De heer *Tom Dehaene* vraagt wat de drempels zijn voor het realiseren van dergelijk initiatief. Tijdens het werkbezoek heeft de heer De Graef opgemerkt dat de regelgeving rond PAB niet toelaat dat eenzelfde persoon aan verschillende personen met een handicap assistentie zou verlenen.

De heer *Koen De Graef* stelt dat het eerste doel was een woning te bouwen waar hun eigen zoon gelukkig zou zijn. Daarom hebben ze een vennootschap opgericht. Ze hebben niet willen wachten op mogelijke overheidsinitiatieven. Het huis zal 1,1 miljoen euro kosten. Daarom hebben ze een zware lening aangegaan en hebben ze hun eigen huis verkocht. Ze zullen gaan wonen in een studio in Huize De Graef. Dat hebben ze ervoor over.

Het is wel de bedoeling een standaard te zetten. Zeven andere mensen zullen daar nu mee kunnen van genieten. Intussen hebben ze een groot netwerk van mensen en voorzieningen die hen willen helpen, ook voor de dagbesteding en de ontspanning. Het gaat dus niet alleen om zijn zoon. Het gaat om de 15.000 mensen die wachten op een opvangplaats. In het verleden hebben ze trouwens ook mee geijverd voor de realisatie van het PAB.

Hij verduidelijkt hoe de financiering zal gebeuren. Er zullen drie facturen worden gemaakt: een factuur voor de huur, een factuur voor hotelkosten en een factuur voor zorg. De vennootschap zal de huurgelden ontvangen. De bewoners betalen hun rekeningen, deels met hun PAB en deels met hun tegemoetkoming. Het is de bedoeling dat de zorg wordt betaald met het PAB. Het PAB blijft wel in handen van de gasten, de ouders of de voogden. Het zal niet naar de vennootschap gaan, die instaat voor de uitbating en de bouw van het project. De meeste gasten zullen in het weekend trouwens naar huis gaan en ook daar is soms betaalde hulp nodig.

Ze hebben hun eigen woning verkocht omdat ze het belangrijk vonden om op eigen benen te kunnen staan. Sommige kleinschalige initiatieven werden opgericht onder de vorm van een vzw. Daar zijn intussen problemen gerezen waarbij ouders moesten vechten om hun kind verder te kunnen laten wonen in het centrum dat ze mee hadden opgericht. Daarom kiezen ze voor een zakelijker aanpak. Er werden sponsors gevonden. Vorig jaar werd 40.000 euro opgehaald met diverse initiatieven, onder meer een ontbijt met champagne. Ook de Koning Boudewijnstichting schenkt 20.000 euro.

Ten aanzien van de heer Caron zegt de spreker dat hij reeds genoeg proefgeld heeft betaald, zowel nu als in het verleden.

Ten aanzien van de heer Crombez zegt de spreker dat het PAB er is ter vervanging van nog veel meer geld dat wordt gesubsidieerd aan de bestaande voorziening. Het is geen extra, wel een besparing als het ware.

De leeftijd van de toekomstige bewoners ligt tussen 21 en 50 jaar.

Concrete plannen voor nieuwe initiatieven zijn er momenteel zeker niet. Eerst willen ze dit initiatief op punt stellen.

Hij heeft veel waardering voor de Thomashuizen, maar hij heeft daarop niet gewacht om zelf initiatief te nemen. Hij is bereid tot samenwerking met de Thomashuizen. Door samenwerking kan men alleen maar sterker worden.

Hij is het ermee eens dat de instellingen zeker niet allemaal slecht zijn. Er zijn zeker mensen die het goed menen. Er zijn echter 15.000 plaatsen tekort. Men hoeft de ouders van een kind met een beperking niet te stimuleren, maar als ze zelf geen initiatief nemen, komen ze er niet.

Inclusie is heel belangrijk in dit debat. Mensen met een beperking moeten geïntegreerd worden in de maatschappij. Zijn zoon is nu al geïntegreerd. Ook voor de andere bewoners willen ze dat realiseren.

De naam van de projecten vindt hij niet zo belangrijk. Nu heet het Huize De Graef omdat het zijn huis is en dat van zijn vrouw. Het belangrijkste is dat de overheid een kader schept voor de kleinschalige projecten. Het is hem wel opgevallen dat de Thomashuizen vermeld staan in het voorstel van resolutie en Huize De Graef niet.

Hij heeft zich bij het VAPH geïnformeerd over de wetgeving rond het PAB in privé-initiatieven. Het antwoord was dat er hiervoor geen kader bestond, maar dat het budget van de inwoners sowieso zou verminderen met 2500 euro per gast. Acht mensen die samenwonen hebben blijkbaar recht op minder. Hij vraagt zich af waarom een assistent die nu alleen voor zijn zoon werkt, niet ook kan werken voor twee of drie mensen tegelijk.

III. UITEENZETTING DOOR DE HEER PATRICK VANDELANOTTE, COÖRDINATOR GELIJKE RECHTEN VOOR IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP (GRIP) VZW

1. Inleiding

De heer *Patrick Vandelanotte* spreekt niet in de eerste plaats als coördinator van GRIP, maar als ervaringsdeskundige. GRIP heeft namelijk de gewoonte om zoveel als mogelijk ervaringsdeskundigen het woord te laten nemen. Hij is de vader van een dochter van zeventien met het syndroom van Down. Zo is hij terechtgekomen bij GRIP, een netwerk van personen met een handicap en hun ouders die het ondersteuningsbeleid opvolgen.

GRIP is blij met dit initiatief. Het sluit immers aan bij een aantal zaken waar GRIP voor pleit. GRIP heeft geen groot dossier over wonen voor personen met een handicap en de complexe verbondenheid tussen wonen en ondersteuning, al is het wel de bedoeling om dat uit te werken. Het beschikt ook niet over de cijfers van het VIPA. Toch is GRIP bereid om zijn standpunt te vertolken. Het wil blijven investeren in zijn pleidooi voor een PGB.

In zijn uiteenzetting zal hij eerst de uitgangspunten toelichten waar GRIP bij aansluit. Dan zal hij even ingaan op de concrete situatie van zijn dochter en van andere jongeren

die ook denken aan alleen of samen gaan wonen. Hij zal een aantal knelpunten aangeven en een aantal perspectieven. Ten slotte zal hij even stilstaan bij de inbreng van GRIP bij dit voorstel van resolutie. Het gaat niet om pasklare antwoorden. Hij zal ingaan op de vraag hoe dit voorstel van resolutie kan bijdragen tot de kwaliteit van leven en tot de inclusie van mensen met een beperking.

2. GRIP

GRIP is een burgerrechtenorganisatie van personen met een handicap. GRIP is echter geen ledenorganisatie en evenmin een platform van verenigingen. Het is tientallen jaren geleden opgericht vanuit een gelijkekansenperspectief, om expertise uit te bouwen over inclusie van personen met een handicap. Het woord GRIP staat voor gelijke rechten voor iedere persoon, maar ook voor grip krijgen op het leven. Personen met een handicap moeten controle hebben op het eigen leven. Ze moeten dezelfde autonomie kunnen hebben als mensen zonder handicap. GRIP werkt heel sterk vanuit een ideologische visie en vanuit ervaringsdeskundigheid.

3. Uitgangspunten

Dit voorstel van resolutie biedt aanknopingspunten bij twee uitgangspunten van GRIP wanneer het gaat over wonen voor personen met een handicap. Het eerste uitgangspunt is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Artikel 19 van dit verdrag formuleert heel duidelijk het recht om te wonen waar en met wie men wil. Hij citeert de tekst: “De Staten die Partij zijn bij dit Verdrag erkennen het gelijke recht van alle personen met een handicap om in de maatschappij te wonen met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen en nemen doeltreffende en passende maatregelen om het personen met een handicap gemakkelijker te maken dit recht ten volle te genieten en volledig deel uit te maken van, en te participeren in de maatschappij, onder meer door te waarborgen dat personen met een handicap de kans hebben, op voet van gelijkheid met anderen, vrijelijk hun verblijfplaats te kiezen, alsmede waar en met wie ze leven, en niet verplicht zijn te leven in een bepaalde leefregeling.”. Het VN-verdrag benadrukt dat personen met een handicap op het vlak van wonen dezelfde rechten behoren te hebben als andere mensen. Hun nood aan ondersteuning zou geen afbreuk mogen doen aan hun rechten op het vlak van wonen.

Een tweede uitgangspunt is de nood aan de-institutionalisering. Toen GRIP tien jaar geleden dit woord begon te gebruiken, was dat een beetje als een vloek. Wat GRIP vooral voor ogen heeft, is niet de afbraak van instellingen, maar de overgang naar een andere cultuur. Het samenzetten van personen met een handicap in grote instituten, liefst zo ver mogelijk van de rest van de wereld, is niet meer van deze tijd. Een andere maatschappelijke keuze is noodzakelijk. Dat is echter niet zo eenvoudig. Een expertengroep die werkt in opdracht van de Europese Commissie heeft in zijn aanbevelingen sterke argumenten naar voren geschoven voor een de-institutionalisering, dit is een overgang van institutionele zorg naar alternatieven die gebaseerd zijn op de lokale gemeenschap. Er wordt gevraagd aan de Europese landen om de ondersteuning naar de mensen te brengen zodat ze niet weg moeten uit hun leefomgeving. Het is geen kwestie van bakstenen en grote gebouwen, maar wel van een andere cultuur.

Hij citeert nog een passage uit het verslag omdat ze inspirerend kan werken voor het huidige beleid in Vlaanderen. “De-institutionalisering houdt een aantal uitdagingen in, ook het gevaar van de herhaling van de institutionele cultuur in de gemeenschapsdiensten.”. Hijzelf voegt daaraan toe dat dit ook geldt voor kleinschalige leefvormen of ambulante diensten. “De-institutionalisering houdt ook het gevaar in van het op langere termijn voortbestaan van parallelle diensten. De instellingen worden immers niet of niet vlug genoeg gesloten. Het is ook mogelijk dat er geen passende gemeenschapsdiensten worden

gecreëerd als gevolg van onrealistische streefdoelen en onuitvoerbaar tijdsschema's. Dat zal vooral gebeuren als de de-institutionalisering vooral wordt gezien als een mogelijkheid om kosten te besparen." In de context van dit voorstel van resolutie is het interessant om dit rapport te lezen.

Hij illustreert deze twee principes vanuit zijn eigen situatie. Zijn dochter Luka is zeven-tien. Ze woont thuis en gaat naar het gewoon onderwijs, wat men dan inclusief onderwijs noemt, en wordt ondersteund door een PAB-assistent. Hij ziet de paradigmashift life gebeuren. Geen keuze voor buitengewoon onderwijs, maar voor inclusief onderwijs. Geen keuze voor een mpi, maar voor een leven in het gezin en in de gemeenschap. Daarnaast is er vraaggestuurde ondersteuning op basis van directe financiering. Luka heeft in het Brugse enkele vrienden met het syndroom van Down die ook inclusief onderwijs volgen, bij hun ouders wonen en op de PAB-wachtlIJst staan, sommige zelfs al zeven of acht jaar. Binnen een paar jaar zal Luka misschien alleen gaan wonen of met een paar vrienden gaan samenwonen. Hij denkt dat ze niet in een leefgroep zal gaan wonen, met opvoeders. Wat zal er gebeuren met het PAB als enkele mensen willen gaan samenwonen? De verschillende ouders bespreken die vragen nu onder elkaar.

Hij staat even stil bij het taalgebruik. In een leefgroep wordt men opgenomen. Met vrienden gaat men samenwonen. In het ene geval is het een passieve zinsconstructie, in het andere een actieve. Die termen zeggen wel degelijk iets over de zelfbeschikking.

Deze principes roepen vragen op. Er is nood aan nieuwe concepten. Welke maatregelen zullen er worden genomen inzake wonen en welzijn om op die situaties in te spelen? Wat is de bijdrage van de overheid op dit ogenblik, binnen het klassieke institutionele systeem? Hij denkt onder meer aan de VIPA-middelen en aan de provinciale fondsen. In welke mate financieren de personen met een handicap dit zelf? Wat zal de overheidsbijdrage zijn in de toekomst? Hoe zou het leven in een gemeenschap financieel kunnen worden ondersteund? Verder onderzoek over het samengaan van wonen en ondersteuning lijkt hem noodzakelijk.

4. Knelpunten

Vooreerst is er een overinvestering geweest in de institutionele voorzieningen. Deze situatie is historisch gegroeid. Een verandering zal niet eenvoudig zijn omdat de overheid niet graag diensten sluit waarin ze in het verleden veel heeft geïnvesteerd. Als men blijft investeren in gebouwen, moet men beseffen dat die een blok aan het been blijven. Vallen investeringen in collectieve voorzieningen nog te rijmen met het VN-verdrag? Is het rechtvaardig dat jaar na jaar een voorafname gebeurt vanuit de gekozen zorgvorm en niet op basis van de urgentie? In een gelijkaardige situatie worden mensen die vragen naar residentiële zorg vlugger geholpen dan mensen die vragen naar een PAB om de situatie thuis te ondersteunen.

Een tweede knelpunt is de veronderstelling dat collectieve voorzieningen per definitie goedkoper zijn dan een geïndividualiseerd aanbod. Uit onderzoek in de Angelsaksische landen blijkt dat dit niet altijd het geval is.

Een derde probleem is dat wonen en zorg op dit ogenblik nog te vaak aangeboden worden als een all-inpakket.

Een vierde element is de kwetsbare inkomenspositie van personen met een handicap. Inclusiespiegel Vlaanderen, een publicatie van GRIP van 2006, toont aan dat meer dan de helft van de personen met een functiebeperking aangeeft een maandelijks persoonlijk netto-inkomen te hebben van minder dan 1100 euro. De zwakke inkomenspositie werd onlangs bevestigd in een onderzoek van KVG en VFG. Hij denkt dat men de zwakkere economische situatie van personen met een handicap niet alleen moet verhelpen door de

tegemoetkomingen aan te passen, maar ook door een geheel van maatregelen die mikken op de economische emancipatie, op inclusie, op toegang tot betaalde arbeid en tot betaalbare woningen. Misschien moet er naast het recht op wonen ook het recht zijn om een woning te verwerven met eigen middelen uit arbeid.

Ten vijfde hebben personen met een beperking een dunner sociaal netwerk. De naaste familie biedt vaak de meeste continuïteit voor de steun. Het is dan ook niet verwonderlijk dat ouders bezorgd zijn voor de dag dat ze er niet meer zullen zijn. Het idee van een kleinschalige voorziening waarbij men zelf betrokken is, biedt een veilige gedachte voor de tijd dat de ouders er niet meer zijn.

Ten slotte zijn er te weinig betaalbare woningen die toegankelijk zijn voor personen met een handicap. Binnen het sociaal woonbeleid wordt er immers nog maar weinig gedacht aan inclusie. Soms zou een persoon in principe, dankzij de toekenning van een PAB, de voorziening kunnen verlaten en alleen kunnen gaan wonen, maar rijzen er praktische problemen omdat er in de buurt waar zijn familie woont geen toegankelijke woningen zijn.

5. Perspectieven

Als men het recht op wonen in de samenleving wil waarmaken, dan moet men de ondersteuning van het wonen van personen met een handicap herdenken. Er moet over worden gewaakt dat bij nieuwe initiatieven de rol van de overheid niet wordt losgelaten. Er zou moeten nagaan hoe men de VIPA-middelen kan omgooien. Niet per definitie loslaten dat er een handicapgerichte woonondersteuning is, maar dit herdenken met het oog op nieuwe ontwikkelingen.

Er moeten netwerken worden gecreëerd. Het gaat om de opbouw van een warme samenleving. De stap naar de reguliere diensten zal onvoldoende zijn. Hoe moeten leefgemeenschappen in dorpen en steden worden gestimuleerd om netwerken te ontwikkelen waarin personen met een handicap en andere personen die ondersteuning nodig hebben, een plaats krijgen?

Ook in het hulpmiddelenbeleid is er vernieuwing nodig. Op dat vlak is de regelgeving op dit ogenblik heel strak.

GRIP en het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven pleiten voor meer marktwerking inzake de ondersteuning. Er is diversifiëring nodig. Vennootschappen met sociaal oogmerk en coöperatieven passen in dit verhaal.

GRIP heeft op 14 maart 2011 een manifest over PGB gelanceerd. Ondertussen wordt het daarin door meer dan 25 verenigingen ondersteund. Met een dergelijk budget kunnen personen te allen tijde de ondersteuning inkopen die het beste aansluit bij hun noden. Zo worden wonen en zorg losgekoppeld van elkaar. Daarom moet het PGB eindelijk worden ingevoerd, zoals ook bepleit wordt in het voorstel van resolutie.

6. Suggesties bij de tekst van het voorstel van resolutie

Vooreerst nuanceert hij een aantal formuleringen in de toelichting. Daar staat onder meer dat de babyboomers een spaarpotje hebben. Dat mag men echter niet veralgemenen. Ouders zijn bereid om te investeren in een woning voor hun kind met een handicap, maar er is een verschil tussen een gewone investering en de extra investering die nodig is vanwege de economische kwetsbaarheid van zoon of dochter. Is de overheid van haar verantwoordelijkheid ontslagen als de ouders van een kind met een handicap wat geld opzij hebben kunnen zetten? Misschien willen de ouders dat geld wel voor iets anders gebruiken.

Thans vormt de regelgeving veeleer een drempel wanneer er een initiatief wordt genomen dat buiten de lijntjes kleurt. Vernieuwende initiatieven, zeker als ze van de personen met een handicap zelf komen, zouden integendeel net moeten worden benut om zorgvernieuwing te realiseren.

Het voorstel van resolutie stelt dat dergelijke projecten in Vlaanderen niet tot stand kunnen komen als er aan de potentiële bewoners geen zorgzekerheid kan worden geboden via een persoonsgebonden financiering. GRIP is geen voorstander van een koppeling van de PGB's aan een keuze voor bijvoorbeeld de Thomashuizen of voor de coöperatieve vennootschap Inclusie Invest. GRIP zou het niet goed vinden indien het uitbreidingsbeleid zou gebaseerd zijn op de keuze van personen met een handicap voor deze of gene woonformule. Men kan het ook anders interpreteren. Als men ten volle de ruimte geeft aan PGB's, dan zullen er allicht heel wat mensen zijn die gebruik kunnen maken van kleinschalige woonformules doordat zij de ondersteuning zelf kunnen organiseren of ter plaatse kunnen laten komen.

GRIP is geen voorstander van collectieve PAB's waarbij de ondersteuningsnood berekend wordt in een collectieve context. Het zou beter zijn dat men eerst een budget voor ondersteuning kan verwerven dat de persoon vervolgens indien hij of zij dit op dat moment wenst, kan inbrengen in een collectief.

GRIP hoopt dat het initiatief van mensen met een handicap en hun netwerk ten volle ondersteund zal worden. Hij is het volledig eens met de zinsnede in het voorstel van resolutie die stelt dat de creativiteit en de zelfredzaamheid van personen met een handicap en hun omgeving moet worden aangemoedigd en niet tegengewerkt. Binnen het huidige systeem zijn zorg en wonen aan elkaar gekoppeld. Wie opgenomen wordt in een voorziening, wordt ondersteund in het wonen. Welke organisatievorm kunnen de ouders hanteren als ze zelf een initiatief willen nemen? Is het mogelijk om een assistent te laten werken voor verschillende personen met een handicap? Het zou niet goed zijn als het PAB in dat geval zou worden aangepast.

De budgethoudersverenigingen hebben ideeën over het oprichten van collectieven voor de ondersteuning. Dat is goed, maar men mag zich daartoe niet beperken. Daarom moet de brede groep van personen met een handicap bij deze discussie betrokken worden.

7. Besluit

GRIP ziet in dit voorstel van resolutie een oproep om vernieuwend te gaan denken over wonen en zorg. GRIP plaatst dit echter in de bredere noodzaak tot de-institutionalisering, dit is de overgang van institutionele ondersteuning naar gemeenschapszorg. GRIP heeft een aantal bezorgdheden vermeld bij het voorstel van resolutie. Ook op andere vlakken moet men tot de actie overgaan. GRIP denkt onder meer aan het opzetten van ondersteunende diensten in de gemeenschap, aan economische empowerment van personen met een handicap en aan netwerken. Het zou goed zijn als het voorstel van resolutie ook zou vragen naar verder onderzoek naar de-institutionalisering en het verband tussen wonen en ondersteuningsbeleid. Er zou ook iets moeten worden gezegd over het ondersteunen van de eigen initiatieven van personen met een handicap en hun netwerk rond samenwonen en het samenbrengen van budgetten voor ondersteuning in een collectief.

IV. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Vera Van der Borgh* stelt dat de heer Vandelanotte in zijn tussenkomst een aantal goede aanvullingen heeft gedaan, onder meer de vermelding van het VN-verdrag.

GRIP stelt dat de toekenning van PGB's niet mag worden gekoppeld aan de keuze voor Thomashuizen of soortgelijke initiatieven. Om de Thomashuizen te laten starten is er echter geld nodig. Bij het werkbezoek aan de Thomashuizen werd het duidelijk dat men

drie Thomashuizen kan laten starten als men beschikt over een aantal PAB-budgetten. De vraag van het voorstel van resolutie kan anders worden geformuleerd zodat initiatieven zoals Huize De Graef ook op die manier kunnen werken. In Nederland is de ontwikkeling van de Thomashuizen na de eerste start heel snel gegaan. Op zeer korte tijd werden honderd huizen gerealiseerd. Het zou goed zijn als er door de toekenning van een aantal PGB's ook in Vlaanderen snel nieuwe plaatsen kunnen worden gecreëerd. Als de minister daarvoor extra budgetten moet uittrekken, wordt het moeilijk.

De heer *Patrick Vandelanotte* antwoordt dat het gaat om een strategische keuze. Daarom pleit hij voor voorzichtigheid.

Mevrouw *Mieke Vogels* dankt de spreker voor de duidelijke omkadering die het voorstel van resolutie duidelijk illustreert. In het kader van het VN-verdrag voor de Rechten van Personen met een handicap en van Perspectief 2020 (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 632/1*) zou men moeten evolueren naar een persoonsgebonden budgettering, waarbij de persoon met een handicap kiest welke zorg hij wil en waarbij er een vermaatschappelijking is van de zorg. Daarbij moet men rekening houden met het aspect wonen voor personen met een handicap. Dit willen de indieners van dit voorstel van resolutie op de politieke agenda zetten.

In die zin is de opmerking over de de-institutionalisering heel pertinent. Voorzieningen bouwt men voor de volgende dertig jaar. Als men doorgaat met het bouwen van voorzieningen, dan kiest men voor de komende dertig jaar de facto voor collectief wonen van personen met een handicap. In die zin is nadenken over wonen misschien nog belangrijker dan nadenken over zorg.

Ze merkt op dat een voorstel van resolutie dient om een probleem op de politieke agenda te zetten en niet om een all-inoplossing te bieden. In Vlaanderen start elke verandering met een experiment. Op een bepaald ogenblik moet men er echter voor gaan. De snelle evolutie in Nederland heeft haar getroffen.

Ze is het eens met de opmerking van de heer Vandelanotte dat niet alle babyboomers geld hebben en dat niemand kan worden gedwongen om te investeren in het huis van zijn zoon of dochter met een beperking. Heel wat mensen helpen bij het realiseren van de woning van hun kinderen, maar er zijn er ook heel wat die dat niet doen. Dat geldt voor alle ouders, of hun kinderen nu beperkingen hebben of niet. De overheid blijft verantwoordelijk voor kwalitatief betaalbaar wonen voor iedereen.

Het is zeker niet de bedoeling om een collectief PAB te creëren, want dat zou haaks staan op het principe dat de persoon met een handicap zelf moet kunnen beslissen. Wie een PAB of PGB heeft, kan dat inzetten om te gaan samenwonen met een aantal anderen. Als het samenwonen op een bepaald ogenblik niet meer lukt, moet men nog altijd het PAB of het PGB hebben om een andere keuze te kunnen maken. De opmerking over de terminologie – opgenomen worden of gaan samenwonen – vindt ze trouwens heel pertinent. Op dit ogenblik raadt het VAPH iedereen af om het PAB te gebruiken om te gaan samenwonen. De bedoeling van deze proeftuin is om aan de mensen die willen samenwonen in een project zoals Thomashuizen of Huize De Graef te garanderen dat ze een PAB of PGB krijgen. Daar valt een en ander op aan te merken. Men komt immers tussen in het uitbreidingsbeleid. Op dit ogenblik kunnen alleen de personen met een zeer zware zorgnood een PAB krijgen. Als de middelen beperkt zijn, moet men op een bepaald ogenblik immers keuzes maken.

Ook mevrouw *Patricia De Waele* vindt dat de verwijzing naar het VN-verdrag een nuttige aanvulling is. Het recht om te wonen waar en met wie men wil is essentieel.

Ze beklemtoont dat de indieners van het voorstel van resolutie in de eerste plaats kiezen voor de zorg op maat. De traditionele voorzieningen zijn goed, maar als het aankomt op een vrije woonkeuze voor personen met een handicap, schiet het systeem tekort. Met dit voorstel van resolutie proberen ze de Vlaamse Regering en de meerderheid te overtuigen dat er moet ingezet worden op een nieuw woonconcept en op een experiment. Opmerkingen bij de gehanteerde terminologie zijn natuurlijk nog mogelijk. Ze nodigt de leden van de meerderheid uit om amendementen in te dienen. Het belangrijkste is dat het experiment kan opgestart worden. Het is hoe dan ook de bedoeling om te komen tot een mentaliteitswijziging.

Mevrouw *Helga Stevens* stelt dat de uiteenzetting haar nog meer overtuigd heeft van de noodzaak om wonen en zorg los te koppelen van elkaar. Iedereen heeft recht op wonen. Hiervoor moet de commissie voor Welzijn samenwerken met de commissie voor Wonen. Sociale huisvesting is immers een bevoegdheid van de commissie Wonen. Misschien moet er een gemeenschappelijke commissie worden georganiseerd.

Momenteel loopt er een proefproject dat nagaat hoe men vanuit het domein Wonen beter kan inspelen op de woonbehoeften van personen met een handicap. Binnen de sociale huisvesting is er te weinig oog voor de noden van personen met een handicap. Het is trouwens niet gemakkelijk om woningen in te richten voor personen met een handicap omdat de noden voor iedereen anders zijn. Ze denkt dat een soort van basisaanpassing mogelijk moet zijn, bijvoorbeeld het voorzien van bredere deuren. Dat kan ook voor andere mensen nuttig zijn, bijvoorbeeld voor mensen met een kinderwagen. Voor extra aanpassingen zou er een afzonderlijk budget moeten zijn. Ze wil weten wat de heer Vandelanotte daarover denkt.

De wachtlijsten binnen de sociale huisvesting vormen een ander probleem. Moet men voorrang geven aan personen met een handicap? Er worden heel wat nieuwe sociale woningen gebouwd in Vlaanderen. Is het mogelijk om een bepaald percentage van de sociale woningen meteen aan te passen voor personen met een handicap? Wat moet er echter gebeuren indien die woning wordt bewoond door een familie zonder een persoon met een handicap? Moeten die mensen de woning dan verlaten wanneer een persoon met een handicap een woning toegewezen krijgt?

Er is sprake van overinvesteringen in de huidige voorzieningen. Zij wil hierover graag cijfers zien. Ze maakt de vergelijking met de kostprijs van het buitengewoon onderwijs. Tot nog toe heeft ze geen cijfers gezien over de kostprijs per leerling in de verschillende types van het buitengewoon onderwijs. Hoe kan men de budgetten bepalen als men hierop geen zicht heeft? Hetzelfde geldt voor de instellingen voor personen met een handicap. Als men de kostprijs van de instellingen kent, kan men een vergelijking maken met de thuissituatie. De instellingen krijgen een forfaitair bedrag dat te laag of te hoog is, naargelang de doelgroep die in de instelling verblijft. Mensen met complexe zorgbehoeften vallen echter uit de boot, precies door die forfaitaire financiering.

De heer *John Crombez* merkt op dat de minister bij de bespreking van de beleidsnota (*Parl. St.* VI. Parl. 2009-10, nr. 191/5) en van de begroting heeft gezegd dat men moet afwegen hoeveel middelen er naar de voorzieningen gaan, hoeveel naar kleinere initiatieven en hoeveel naar individuele budgetten. Dat is echter het verhaal van de kip en het ei. Het wordt heel moeilijk om een afzonderlijk spoor van individuele of coöperatieve initiatieven uit te bouwen als kleinschalige initiatieven onvoldoende gefaciliteerd worden. Hij heeft begrepen dat de spreker van oordeel is dat een deel van de middelen voor de grote nieuwe projecten gebruikt zou moeten worden voor kleinschalige en individuele projecten. Hij vraagt zich af hoe dat in zijn werk moet gaan. Er zal immers altijd een tekort aan middelen zijn. Mevrouw Stevens denkt dat er mettertijd een overschot zal ontstaan doordat er te veel voorzieningen gebouwd worden. Door het plaatstekort zal men echter nooit tot die conclusie komen.

Onlangs heeft de minister het gehad over coöperatieve initiatieven in de zorg. Hij wil weten of de opmerkingen van de heer Vandelanotte over de samenwerkingsvormen passen in dat kader.

Hij vindt het positief dat er een voorstel van resolutie is ingediend. Hij is het echter niet eens met de eerste zin van punt 3 in het voorstel van resolutie. De overheid moet haar verantwoordelijkheid behouden. De Vlaamse Regering moet de ouders van personen met een handicap niet motiveren met haar beleid. Ze moet een kader scheppen om ouders die een initiatief willen nemen, te faciliteren. Dat zijn geen punten of komma's, het zijn fundamentele zaken.

De heer *Patrick Vandelanotte* antwoordt dat er inzake de toegankelijkheid van woningen drie sporen zijn. Integrale toegankelijkheid, zoals het plaatsen van bredere deuren kan voor iedereen interessant zijn. Als men hiermee rekening houdt bij het ontwerpen van de woningen, dan is de meerkost zeer beperkt, blijkt uit studiewerk. Als men bestaande woningen moet aanpassen, is het duurder.

Naast de integrale toegankelijkheid kan er bij de sociale woningbouw meteen aan inclusie gewerkt worden. In de Scandinavische landen wordt bij de sociale woningbouw meteen een percentage woningen vastgelegd met een grotere toegankelijkheid. Dan gaat het natuurlijk nog niet om woningen op maat.

Ten derde kan er geïnvesteerd worden in vernieuwende projecten waarbij VIPA-middelen op een andere manier worden ingezet. Hij zou geen mensen uit hun huis te zetten. Bij nieuwe toewijzingen is positieve discriminatie volgens hem gerechtvaardigd. Als uit de cijfers blijkt dat een bepaalde groep achtergesteld wordt, dan is positieve actie toegestaan, ethisch en politiek.

Hij beklemtoont dat de term overinvestering niet de indruk mag wekken dat er te veel geld wordt gegeven aan de voorzieningen. GRIP bedoelt vooral dat er jarenlang te eenzijdig geïnvesteerd is in collectieve zorg. Er is geïnvesteerd in bakstenen en niet in de ondersteuning van mensen. Dat is in vele landen het geval.

Een keuze voor de-institutionalisering kan alleen worden gerealiseerd als men het planmatig aanpakt. In landen als Noorwegen, Nieuw-Zeeland en Canada heeft men dat gedaan. Daarom suggereert hij om onderzoek te doen naar de-institutionalisering. Deze term verwijst niet naar een overgang van residentiële naar ambulante zorg, want ambulante zorg kan even goed de cultuur van een instituut meedragen. Als men het PGB ten volle uitvoert, zal men die keuzevrijheid uiteindelijk realiseren. Daarvoor is een uitbreiding van de budgetten zelfs niet nodig. Misschien zijn de proefprojecten waarvan sprake in het voorstel van resolutie zelfs niet nodig, want heel wat mensen met een PGB zullen kiezen voor dergelijke initiatieven. Men mag niet kiezen voor dit proefproject vanuit de redenering dat men er toch niet in slaagt om uitvoering te geven aan het PGB.

Hij verduidelijkt dat de coöperatieve vennootschap Inclusie Invest vooral een economische coöperatieve is. De mensen investeren in aandelen van een coöperatieve die woningen bouwt. Het gaat om een initiatief van een derde en niet om een coöperatieve van mensen die samen zorgen voor ondersteuning. Het is goed dat mensen sociaal ondernemen, diversiteit is noodzakelijk. Dit mag echter niet de basis zijn voor het uitwerken van een regelgeving die misschien belemmerend werkt voor de eigen creativiteit van mensen met een handicap en hun familie.

Het mag inderdaad, zoals de heer Crombez stelt, niet de bedoeling zijn om mensen te motiveren tot investeren, wel om mensen die willen investeren, creatief of financieel, te ondersteunen en te bemoedigen. Als er proefprojecten komen waarop de latere regelgeving wordt gebaseerd, mag dat niet beperkt blijven tot regels voor sociaal ondernemen.

De regelgeving moet ook ruimte laten voor creatief ondernemen van de personen met een beperking zelf. Hiervoor verwijst hij naar de studie van het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven over de verschillende manieren om marktwerking te realiseren. Met zijn bedenkingen wilde hij geen aanval lanceren op het voorstel van resolutie. Het was veeleer de bedoeling om het voorstel uit te zuiveren. Hij hoopt dat zijn betoog geholpen heeft om de twijfelaars over de streep te trekken.

Mevrouw *Helga Stevens* vindt het idee achter Inclusie Invest goed, maar ze is het ermee eens dat de regels voor PAB en PGB in de toekomst niet mogen worden gekoppeld aan de investeringen in gebouwen door Inclusie Invest. Wie een PGB krijgt moet de volledige keuzevrijheid behouden. Dat is de kern van deze discussie.

De heer *Tom Dehaene* verwijst naar het voorstel van resolutie betreffende het invoeren van de principes van meegroeiwonen bij de realisatie en renovatie van woningen en betreffende het garanderen van de toegankelijkheid van publieke gebouwen (*Parl. St. VI. Parl. 2008-09, nr. 2008/1*), dat een bepaling over de breedte van deuren bevat.

V. UITEENZETTING DOOR DE HEER HANS VAN PUTTEN, THOMASHUIZEN

1. De oorsprong: alles begon met Thomas

De heer *Hans van Putten* vindt dat de Thomashuizen in het voorstel van resolutie vrij goed omschreven worden. In feite begon alles met zijn overleden zoon Thomas. Tot de leeftijd van vijf jaar was hij een gewone jongen, maar vanaf zijn tiende kwam hij in instellingen terecht. Dat voelde aan als caritas waarvoor men dankbaar moet zijn, terwijl het eigenlijk gaat om een recht. Daarom besloot hij om dit zelf in handen te nemen. Hij is een ondernemer. Daarom dacht hij niet gewoon aan een eigen huis, maar aan een grootschalige en zakelijke aanpak. Intussen is Thomas in Nederland een boegbeeld geworden, een bewijs dat een andere aanpak mogelijk is.

2. De kern van het idee

De kern van de zaak is ondernemerschap: mensen uit de zorg worden ondernemers. Ze worden verplicht om te wonen in het huis waarin ook Thomas woont. Zo kan men een aantal zaken realiseren die voorheen onmogelijk waren: een permanente aanwezigheid van dezelfde personen en een soort familiegevoel. Deze ondernemers stellen samen met de ouders een groep samen. Het vastgoed wordt uitbesteed aan een woningbouwcoöperatie. De organisatie selecteert een huis, maar voor het overige heeft ze niets te maken met het vastgoed. Het huis wordt verbouwd en de organisatie sluit met de coöperatie een huurcontract voor twintig jaar, tegen een rendement van vijf percent. Zo realiseert ze continuïteit en een betaalbare prijs. Zo voorkomt men ook dat er allerlei belangen ontstaan vanuit het vastgoed. Soms investeren de ouders in een dergelijk project. Bij hun overlijden moeten de kinderen beslissen wat er met dat geld moet gebeuren. De overheadkosten blijven beperkt tot vijf percent. Het gaat om de administratie, de kwaliteit, de opleiding en de garantie dat de continuïteit wordt gegarandeerd als de ondernemers ziek worden. Ook transparante bedrijfsvoering is heel belangrijk in dit project. Het moet gaan om mooie panden. Dat heeft te maken met de trots van ouders en ondernemers. Men probeert een huis te kopen dat in het dorp een bepaalde status heeft.

3. Het succes in Nederland: in zeven jaar 100 Thomashuizen

Na zeven jaar tellen de Thomashuizen zeshonderd bewoners. Niet iedereen kan in een Thomashuis leven. De Thomashuizen zijn er voor de mensen met de zwaarste handicaps, die 24 uur per dag zorg nodig hebben. Die mensen zijn gebaat bij het kleinschalige, bij de rust en de regelmaat. Het gaat niet om begeleid zelfstandig wonen. In die zeven jaar is nog geen enkel huis in de financiële problemen gekomen. Men heeft wel afscheid moeten nemen van drie zorgondernemers die er niet in slaagden de omslag te maken naar het zelf-

standig ondernemerschap. Inmiddels zijn de Thomashuizen een voorbeeld geworden voor de sector. Grote instellingen onderzoeken wat zij van de Thomashuizen kunnen leren. De Thomashuizen kunnen echter slechts een deel van de oplossing zijn.

4. De vraag van ouders uit België: al drie jaar constant

In 2008 vroeg een vzw uit het Antwerpse hem om in België een Thomashuis te realiseren. Het struikelblok was echter dat de kandidaten voor het Thomashuis geen PAB hadden.

5. Durft u het aan om 24 ouders gelukkig te maken?

Hij vraagt de toekenning van 24 budgetten. Als er drie huizen worden aangekocht, wil hij de maatschappij die de huizen aankoopt immers de zekerheid kunnen bieden dat de kandidaten effectief van die diensten gebruik zullen maken. Met een grote maatschappelijke organisatie werd een twintigjarig huurcontract afgesloten. Dat zorgt voor zekerheid. Hij kan zich niet beperken tot mensen die nu een PAB hebben. Men moet immers een goede groep kunnen samenstellen, met mensen die met elkaar kunnen wonen. De ouders die deelnemen aan het project moeten binnen een bepaalde tijd een budget krijgen om de werking effectief op te starten.

Met de maatschappelijke organisatie in België is men nog bezig. Twee jaar geleden was er hierover overleg met een levensverzekeringsmaatschappij. Misschien zijn er ook maatschappelijke woningvormen. De selectie is aan de gang, maar het is niet de bedoeling om dat zelf te doen.

Zorgondernemers selecteren samen met de ouders de groep. In overleg met de ouders wordt ook bepaald welke zorg er nodig is. Iedere bewoner krijgt zijn eigen zorgarrangement. Hij hoopt dat Thomas ook op dit vlak een boegbeeld zal worden.

6. Financiële prognose voor een Thomashuis in Vlaanderen

De inkomsten van een Thomashuis die niet uit zorg komen bedragen ongeveer 1000 euro per inwoner per maand, all in. Het gaat om de huur van de kamer (425 euro per maand), huur van de algemene ruimtes (175 euro per maand), servicekosten (125 euro per maand) en ten slotte maaltijden en versnaperingen (275 euro per maand).

Bij de prognose van de jaarinkomsten uit zorg wordt uitgegaan van vier PAB's uit de twee hoogste klassen. Op jaarbasis komt dat overeen met 292.000 euro aan PAB's.

Er is ten slotte een prognose gemaakt van de totale kosten op jaarbasis. De huurkosten bedragen 60.000 euro, wat overeenkomt met vijf percent van de totale investering van 1,2 miljoen euro. Energiekosten en belastingen worden samen op 25.000 euro geraamd, personeelskosten op 75.000 euro, inkoop van de zorg op 75.000 euro en de overige bedrijfskosten op 65.000 euro.

Dan blijft er een ondernemersinkomen van ongeveer 95.000 euro. Dat is geen netto-bedrag. Met dat geld moet het zorggehtpaar bijvoorbeeld nog regelingen treffen voor hun pensioen.

VI. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* beseft dat er veel noden zijn in Vlaanderen. De situatie in Vlaanderen verschilt wel van die in Nederland, waar men bijvoorbeeld al verder staat met het PGB. In plaats van sociale huisvestingsmaatschappijen heeft Nederland een systeem van bouwcoöperatieven die ook private initiatieven kunnen ondersteunen. Bouwcoöperatieven hebben ook een sociale opdracht. Als men een beroep moet doen op de privésector – de heer Van Putten had het over verzekeringsmaatschappijen – zal de kostprijs in Vlaanderen

wellicht hoger liggen. Ze wil ook weten of er al een prospectie werd gedaan van de huizenmarkt in Vlaanderen.

De heer *Hans van Putten* antwoordt dat hij twee jaar geleden al een optie had genomen op een paar huizen. Hij had ook een financier. Het project is echter stopgezet omdat de ouders in kwestie niet konden beschikken over een PAB. De huizenmarkt in België is nagenoeg eindeloos. Het gaat om panden van 500.000 tot 600.000 euro. De verbouwing kost ongeveer 400.000 euro. De totale kostprijs bedraagt 1 tot 1,2 miljoen euro. Als het nodig is een beroep te doen op een verzekeraar, dan zal de prijs iets stijgen. De woningbouwcoöperaties in Nederland bouwen voor vier percent. In Vlaanderen ligt het rendement iets hoger. Hij zoekt naar langetermijninvesteerders die niet alleen kijken naar het rendement. Er moet echter ook geld verdiend worden, want gratis werken gaat volgens hem nooit goed. Een zakelijke overeenkomst voor twintig jaar is volgens hem ook in Vlaanderen mogelijk.

Mevrouw *Patricia De Waele* heeft nog vragen bij de financiële prognose. Volgens haar ligt de totale kostprijs op jaarbasis nog iets hoger dan de inkomsten. De heer *Hans van Putten* preciseert dat de kostprijs geraamd wordt op 300.000 euro. Er blijft 95.000 euro over voor de ondernemers. Dat is hun salaris. Het bedrag van 75.000 euro is voor de medewerkers die in dienst worden genomen.

Mevrouw *Patricia De Waele* stelt vast dat de heer Van Putten zich heeft gebaseerd op de PAB's zoals ze nu zijn, terwijl in werkelijkheid slechts een deel van het PAB of het PGB zou worden toegekend. De PAB- of PGB-ondersteuning schiet dus tekort.

De heer *Hans van Putten* antwoordt dat hij bij de onderhandelingen met het VAPH heeft geargumenteerd dat het gaat om acht individuele overeenkomsten en niet om een collectief. De bedragen worden dus gefactureerd aan de acht verschillende ouderparen. Mevrouw *Patricia De Waele* vindt dat de persoonsgebonden financiering moet gerealiseerd worden. Men mag zich niet beperken tot een gedeelte van het bedrag, wat dat is precies wat de ontwikkeling van dergelijke initiatieven in de weg staat.

Mevrouw *Marijke Dillen* sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw De Waele. De heer Van Putten vertrekt van acht individuele PAB-toekenningen. Op het ogenblik dat die mensen officieel gaan samenwonen is de kans evenwel groot dat die budgetten zullen verminderen. Mevrouw *Mieke Vogels* merkt op dat dit voorstel van resolutie ertoe strekt de praktijk van het VAPH aan te passen.

De heer *Tom Dehaene* merkt op dat de budgetten variëren naargelang de zorggraad. De ondernemer moet nagaan wat hij aankan en wat financieel haalbaar is. Hij vraagt welke drempels er precies zijn in de regelgeving. Hij heeft de indruk dat er vooral veel meer PAB-houders moeten zijn, zodat het mogelijk wordt om goede groepen te vormen.

De heer *Hans van Putten* antwoordt dat er geen enkele belemmering is. Het VAPH heeft de toelating gegeven om van start te gaan. Het enige probleem is dat de ouders die hieraan willen participeren op de wachtlijst staan en nog niet beschikken over een budget. Dat maakt een planning onmogelijk.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* besluit dat men van start kan gaan als het beleid de toekenning van de PAB's kan garanderen. Dan kunnen er op korte termijn veel noden worden ingevuld. De heer *Hans van Putten* preciseert dat hijzelf plannen heeft voor drie huizen, maar dat hij geen honderd huizen kan realiseren in een jaar. Hij hoopt wel dat hiermee andere initiatieven worden aangejaagd.

Mevrouw *Helga Stevens* wil weten of verschillende individuen die beslissen om samen te gaan wonen, hun PAB-budgetten kunnen samenleggen. Misschien kan de integra-

tietegemoetkoming ook worden gebruikt voor de zorg. Met de inkomensvervangende tegemoetkoming kan dat niet. De mensen moeten ook kunnen leven. Mensen met een inkomensvervangende tegemoetkoming die samen willen gaan wonen, krijgen minder geld. Dat is een federale materie. Als een persoon met een handicap die een inkomensvervangende tegemoetkoming ontvangt wil huwen, wordt hij daarvoor financieel gestraft. Ze weet niet of dit ook geldt voor mensen die ongehuwd samenwonen.

De heer *Hans van Putten* antwoordt dat de mensen in de Thomashuizen een intellectueel niveau hebben van twee tot vier jaar. Ze hebben een eigen kamer, maar ze wonen niet echt samen. Het blijven acht individuen met een individuele zorgovereenkomst en een individuele vorm van dagbesteding. Er werd alleen beslist om deze mensen bij elkaar te brengen om zo 24 uurszorg te kunnen garanderen.

Mevrouw *Mieke Vogels* heeft begrepen dat er de voorbije zeven jaar geen enkele onderneming failliet is gegaan. Ze wil weten of de verhouding tussen de ondernemers en de ouders ook altijd vlot verlopen is. De spreekster wil ook weten in hoeverre de ouders nog een concrete taak hebben in deze constructie.

De heer *Hans van Putten* antwoordt dat er in Nederland zo'n vier keer per jaar een ernstig conflict is tussen ouders en ondernemers. Er is een onafhankelijke klachtencommissie. Meestal gaat het goed. Soms is er een overstap naar een ander Thomashuis. Als het echt niet gaat, stappen de zorgondernemers op. Communicatie en verwachtingspatronen zijn hierbij heel belangrijk.

De ouders hebben een aantal verplichtingen. Elk kwartaal moeten ze meewerken aan een kwaliteitsevaluatie. Een keer per jaar komt er een onafhankelijk kwaliteitsbureau langs voor een dag. De ouders moeten daaraan participeren. De uitkomsten van die onderzoeken worden gebruikt om de zorgondernemers te beoordelen. Als ze op een aantal punten niet goed scoren, dan wordt het contract opgezegd en komen er nieuwe ondernemers.

Mevrouw *Marijke Dillen* wil nog weten hoe de heer Van Putten denkt over samenwerking met Huize De Graef. De heer *Hans van Putten* zegt dat samenwerking niet mogelijk is voor het onderdeel vastgoed. Als men het onroerend goed zelf moet aankopen, krijgt men andere belangen en dat wil hij niet. Voor de eerste vijf of tien Thomashuizen in België wordt de bedrijfsvoering overgenomen zoals ze in Nederland bestaat. De administratie van elk huis is exact dezelfde. De ondernemers zijn franchisenemers in het concept. Elk kwartaal moeten ze hun cijfers indienen bij de accountant. Zo wordt het snel duidelijk hoe de huizen er financieel voorstaan. Het moet bijvoorbeeld meteen duidelijk zijn of er voldoende geld wordt uitgegeven aan personeel. Zo wordt duidelijk waar er bijsturing nodig is. Men controleert ook of de kwaliteitstoetsing goed gebeurd is. Op die vlakken is samenwerking met Huize De Graef mogelijk.

Tom DEHAENE,
voorzitter

Bart CARON
Marijke DILLEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

GRIP	Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap
KVG	Katholieke Vereniging Gehandicapten
mpi	medisch-pedagogisch instituut
PAB	persoonlijkeassistentiebudget
PGB	persoonsgebonden budget
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VFG	Vlaamse Federatie van Gehandicapten
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VN	Verenigde Naties
vzw	vereniging zonder winstoogmerk